

Innhold

Forord	1
1 Innledning	3
1.1 Hva er statistikk?	3
1.2 Oppbyggingen av boka	4
2 Hvordan bruke denne boka?	7
2.1 Hvordan bruke denne boka underveis i semesteret?	7
2.2 Hvordan bruke denne boka til eksamenslesing?	9
2.3 Hvordan bruke denne boka videre i livet?	10
2.4 Hvordan bruke denne boka som foreleser?	10
3 Hvorfor trenger du statistikk?	13
4 Pensum kort oppsummert	17
4.1 Notasjon i boka	17
4.2 Beskrivende statistikk	19
4.2.1 Sentralitetsmål	20
4.2.2 Spredningsmål	20
4.2.3 Uteliggere (outliers)	21
4.3 Sannsynlighetsregning	21
4.4 Kombinatorikk	22
4.5 Betinget sannsynlighet	23
4.6 Tilfeldige variabler, forventning og varians	24
4.6.1 Diskrete variabler	24
4.6.2 Kontinuerlige variabler	25
4.6.3 Teoretiske størrelser for diskrete variabler	25
4.7 Simultane sannsynlighetsfordelinger	27
4.7.1 Teoretiske størrelser for simultane diskrete variabler	27
4.8 Store talls lov og sentralgrenseteoremet	28
4.8.1 Store talls lov	28
4.8.2 Sentralgrenseteoremet	29
4.9 Sentrale sannsynlighetsfordelinger og egenskaper	29
4.9.1 Sum av normalfordelinger	29
4.9.2 Diskrete sannsynlighetsfordelinger	31
4.9.3 Kontinuerlige sannsynlighetsfordelinger	32

4.10	Estimering og estimatorer	33
4.11	Hypotesetesting	33
4.11.1	Testprosedyre (Neyman-Pearson)	34
4.11.2	Testprosedyre (Fisher)	34
4.11.3	Definisjoner og begreper	35
4.11.4	P -verdi	35
4.12	Konfidensintervaller	36
4.13	Noen spesielle hypotesetester	36
4.13.1	Parametriske tester	37
4.13.2	Ikke-parametriske tester	41
4.14	Regresjonsanalyse	45
4.14.1	Enkel lineær regresjon	45
4.14.2	Noen formler for inferens	45
4.14.3	Estimering av parameterne β_0, β_1 og σ	46
4.14.4	Forklaringskraften	47
4.14.5	Inferens på regresjonskoeffisientene	47
4.14.6	Multipel lineær regresjon	49
4.14.7	Hvordan tolker man $\beta_0, \beta_1, \dots, \beta_p$ og σ ?	49
4.14.8	Hvordan tolker man $\hat{\beta}_0, \hat{\beta}_1, \dots, \hat{\beta}_p$ og $\hat{\sigma}$?	50
4.14.9	Hva bør man kunne tolke ut ifra utskriften?	50
4.14.10	Er antagelsene i lineær regresjon oppfylt?	51
4.14.11	Hva om residualene ikke er normalfordelt?	53
5	Introduksjon til oppgaveløsning	55
5.1	Steg-for-steg-metode for å løse tekstoppgaver i statistikk	55
5.2	Flytdiagram for statistikkpensum	56
5.3	Flytdiagram for statistisk metode og hypotesetesting	58
6	Oppgaver	63
6.1	Sannsynlighetsregning, kombinatorikk og betinget sannsynlighet	63
6.1.1	Eksamen MET130, Høgskolen i Innlandet, 2018	64
6.1.2	Eksamen MET130, Høgskolen i Innlandet, 2019	67
6.1.3	Kontinuasjoneksamen MET130, Høgskolen i Innlandet, vår 2018	71
6.1.4	Prøveeksamen MET130, Høgskolen i Innlandet, 2019	77
6.2	Tilfeldige variabler og sannsynlighetsfordelinger	81
6.2.1	Eksamen STK1000, UiO, 2020	81
6.2.2	Eksamen MA-166, UiA, 2019	85
6.2.3	Eksamen SOS1120, UiO, 2018	88
6.2.4	Eksamen MA-166, UiA, 2021	90
6.2.5	Eksamen TMA4245, NTNU, vår 2018	92
6.3	Store talls lov og sentralgrenseteoremet	96
6.3.1	Eksamen SOS1120, UiO, 2018	96
6.3.2	Kontinuasjoneksamen MET130, Høgskolen i Innlandet, vår 2019	97
6.4	Estimering og estimatorer	99

6.4.1	Kontinuasjoneksamen MET130, Høgskolen i Innlandet, vår 2018	99
6.4.2	Eksamen MET130, Høgskolen i Innlandet, 2018	103
6.4.3	Eksamen TMA4245, NTNU, 2019	106
6.4.4	Eksamen MA-166, UiA, 2019	112
6.4.5	Eksamen MET130, Høgskolen i Innlandet, 2019	118
6.4.6	Prøveeksamen MET130, Høgskolen i Innlandet, 2019	123
6.5	Hypotesetesting	129
6.5.1	Eksamen STK1000, UiO, 2020	129
6.5.2	Eksamen MET130, Høgskolen i Innlandet, 2019	133
6.5.3	Eksamen MET130, Høgskolen i Innlandet, 2018	136
6.5.4	Eksamen SOS1120, UiO, 2017	139
6.5.5	Eksamen TMA4245, NTNU, 2019	144
6.5.6	Eksamen SOS1120, UiO, 2018	147
6.5.7	Eksamen SOS1120, UiO, 2018	153
6.5.8	Eksamen MET130, Høgskolen i Innlandet, 2019	155
6.5.9	Eksamen KRIM4103/RSOS4103, UiO, 2016	159
6.5.10	Eksamen MET200, Norges idrettshøgskole, 2019	164
6.5.11	Eksamen STA400, Norges idrettshøgskole, 2020	168
6.5.12	Kontinuasjoneksamen MET130, Høgskolen i Innlandet, vår 2019	169
6.5.13	Prøveeksamen MET130, Høgskolen i Innlandet, 2018	173
6.5.14	Kontinuasjoneksamen MET130, Høgskolen i Innlandet, vår 2019	177
6.6	Regresjonsanalyse	185
6.6.1	Eksamen MET130, Høgskolen i Innlandet, vår 2019	185
6.6.2	Eksamen STK1000, UiO, 2019	192
6.6.3	Eksamen STA400, Norges idrettshøgskole, 2020	194
6.6.4	Kontinuasjoneksamen MET130, Høgskolen i Innlandet, vår 2018	197
6.6.5	Eksamen KMSM130 Kvantitativ Metode, Høgskolen i Innlandet, 2020	204
6.6.6	Eksamen MA-166, UiA, vår 2019	212
7	Noen vanlige misforståelser i statistikk	217
7.1	Kausalitet	217
7.1.1	Eksempel på kausalitet	218
7.1.2	Eksempel på ikke-kausalitet	221
7.2	Tolkning av konfidensintervall	222
7.3	Antagelser for hypotesetester	226
7.3.1	t-test	226
7.3.2	Mann-Whitney-Wilcoxon test	227
7.4	Lineær regresjonsanalyse	229
7.4.1	Hva skal vi sjekke?	231

8	Tips og råd før eksamen	233
8.1	Ideell framgangsmåte	233
8.1.1	Gjennom hele semesteret	233
8.1.2	Eksamensforberedelse	234
8.2	Hvis du har dårlig tid	236
8.3	På eksamensdagen	237
A	Tabeller	239
A.1	Kumulative binomiske sannsynligheter	240
A.2	Kumulative Poisson-sannsynligheter	242
A.3	Standard-normalfordeling	243
A.4	Students t-fordeling	245
A.5	Students t-kvantiler	246
A.6	χ^2 -fordeling (kjikvadrat)	248
A.7	χ^2 -kvantiler (kjikvadrat)	249
A.8	Fisher-Snedecor-fordeling (F-fordeling)	251
A.9	Wilcoxons test for rangering med fortegn	257
A.10	Mann-Whitney-Wilcoxons test	258